

**EGALITATEA DE GEN ȘI
NEDISCRIMINAREA**

**în cadrul Programului de Cooperare
Interreg V-A România-Ungaria 2014-
2020**

**Recomandări practice pentru potențialii
beneficiari de finanțare**

I.	Introducere	3
	Ce înseamnă egalitatea de șanse între femei și bărbați?	4
	La ce se referă nediscriminarea?	5
	Recomandări practice valabile la nivelul tuturor proiectelor	7
II.	Recomandări practice specifice fiecărei Axe prioritare și priorități de investiții	10
	Recomandări privind Axa prioritară 1 - Protejarea în comun și utilizarea eficientă a valorilor commune și resurselor (Cooperarea în domeniul valorilor commune și resurselor).....	10
	Recomandări privind Axa prioritară 2 - Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile și eliminarea blocajelor (Cooperarea în domeniul accesibilității)	12
	Recomandări privind Axa prioritară 3 - Îmbunătățirea ocupării forței de muncă și promovarea mobilității forței de muncă transfrontaliere (Cooperare în domeniul ocupării forței de muncă)	13
	Recomandări privind Axa prioritară 4 - Îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a sănătății (Cooperare în domeniul sănătății și prevenției bolilor)	14
	Recomandări privind Axa prioritară 5 - Îmbunătățirea prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor (Cooperare în domeniul prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor)	15
	Recomandări privind Axa prioritară 6 - Promovarea cooperării transfrontaliere între instituții și cetățeni (Cooperarea instituțiilor și comunităților)	15
III.	Legislație românească și internațională privind egalitatea de șanse și nediscriminarea	17
IV.	Lista indicatorilor privind nediscriminarea și egalitatea de șanse, aplicabili în cadrul Programului de Cooperare Interreg V-A România-Ungaria.....	18
V.	Lista autorităților cu atribuții relevante pentru domeniul egalității de șanse, respectiv al discriminării.....	21

I. Introducere

Legislația europeană în domeniul Fondurilor Structurale (Art. 7, REGULAMENTUL (UE) NR. 1303/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului) prevede că *statele membre și Comisia asigură luarea în considerare și promovarea egalității dintre bărbați și femei și a integrării perspectivei egalității de gen pe toată durata pregătirii și implementării a programelor, inclusiv în ceea ce privește monitorizarea, raportarea și evaluarea, precum și că statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice discriminare pe criterii de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii și implementării programelor. Pe toată durata pregătirii și implementării programelor se va ține seama în special de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap.*

Nediscriminarea și egalitatea de șanse și de tratament sunt esențiale pentru realizarea unei apropieri reale a persoanelor, comunităților și agenților economici din zona de frontieră, având capacitatea reală de a contribui la dezvoltarea comună a zonei de cooperare în regiunea vizată de program.

Cooperarea privind valorile și resursele comune, mobilitatea și accesibilitatea, ocuparea pe o piață transfrontalieră a muncii, ca și nivelul de sănătate a populației din regiunea de frontieră vizată sunt tot atâtea obiective unde nediscriminarea și egalitatea de șanse au o importanță majoră.

Prin urmare, broșura de față se adresează potențialilor beneficiari de finanțare, ca sursă de informații practice cu privire la aceste principii și la modul în care pot fi puse în aplicare concret în cadrul proiectelor. Broșura își propune următoarele:

- Să sublinieze rolul și importanța nediscriminării, respectiv a egalității de gen, în atingerea obiectivelor Programului de Cooperare Interreg V-A România-Ungaria;
- Să sprijine potențialii beneficiari în înțelegerea corectă și aplicarea principiilor privind nediscriminarea și egalitatea de gen;
- Să ofere sugestii și recomandări care pot fi luate în considerare în cadrul proiectelor propuse spre finanțare în cadrul Programului de Cooperare Interreg V-A România-Ungaria.

Autoritatea de Management din cadrul programului își propune să contribuie în mod direct la promovarea cât mai eficientă a acestor principii, în beneficiul final al diferitelor categorii defavorizate din zonele vizate de program.

Ce înseamnă egalitatea de șanse între femei și bărbați?

După cum s-a menționat anterior, conform Regulamentului nr. 1303/2013, *Comisia asigură luarea în considerare și promovarea egalității dintre bărbați și femei și a integrării perspectivei egalității de gen pe toată durata pregătirii și implementării programelor, inclusiv în ceea ce privește monitorizarea, raportarea și evaluarea.*

Prin această dispoziție, inspirată de așa-numita "abordare integratoare" în domeniul egalității de gen, Uniunea Europeană a stabilit un principiu conform căruia Egalitatea de Gen nu poate fi abordată doar de anumite proiecte în cadrul unui anumit Program, ci trebuie luată în considerare și promovată în toate etapele de implementare a Programului, prin contribuția tuturor proiectelor.

Legislația românească ajută la o mai bună înțelegere a conceptului de Egalitate de Gen. Conform Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, *prin egalitate de șanse și de tratament între femei și bărbați se înțelege luarea în considerare a capacităților, nevoilor și aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculin și, respectiv, feminin și tratamentul egal al acestora.*

Legea nr. 202/2002 are ca scop *eliminarea tuturor formelor de discriminare bazate pe criteriul de sex din sectorul public și cel privat, în domenii ca munca, educația, sănătatea, cultura, informarea, furnizarea și accesul la bunuri și servicii etc.*

Legea 202/2002 definește de asemenea termeni care denotă principalele categorii de încălcare a acestor principii, cum sunt:

- **discriminarea directă** - situația în care o persoană este tratată mai puțin favorabil, pe criterii de sex, decât este, a fost sau ar fi tratată altă persoană într-o situație comparabilă;
- **hărțuirea** - situația în care se manifestă un comportament nedorit, legat de sexul persoanei, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității persoanei în cauză și crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor;
- **hărțuirea sexuală** - situația în care se manifestă un comportament nedorit cu conotație sexuală, exprimat fizic, verbal sau nonverbal, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității unei persoane și, în special, crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor.

În plus, Legea 202/2002 definește noțiunea de **acțiuni pozitive** ca fiind *acțiuni speciale întreprinse temporar pentru a accelera realizarea egalității de șanse între femei și bărbați*, precizând de asemenea că nu reprezintă discriminare măsurile speciale pentru protecția maternității, nașterii, lăuziei, alăptării și creșterii copilului sau acțiunile pozitive pentru protecția anumitor categorii de femei sau bărbați.

În ceea ce privește angajatorii - persoane fizice sau juridice, aceștia trebuie să asigure îndeplinirea unor obligații cum sunt:

- a) asigurarea egalității de șanse și de tratament între angajați, femei și bărbați, în cadrul relațiilor de muncă;
- b) prevederea, în regulamentele interne, de sancțiuni disciplinare pentru angajații care încalcă demnitatea personală a altor angajați prin crearea de medii degradante, de intimidare, de ostilitate, de umilire sau ofensatoare, prin acțiuni de discriminare;
- c) informarea angajaților, inclusiv prin afișare în locuri vizibile, asupra drepturilor acestora cu privire la egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați în relațiile de muncă.

La ce se referă nediscriminarea?

Regulamentul UE. 1303/2013 în domeniul fondurilor structurale¹, conține, încă o dată, în cuprinsul Art. 7, regula de bază împotriva discriminării în utilizarea fondurilor structurale: *statele membre și Comisia iau măsurile necesare pentru a preveni orice discriminare pe criterii de sex, origine rasială sau etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în timpul pregătirii și implementării programelor. Pe toată durata pregătirii și implementării programelor se va ține seama în special de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap.*

La nivel național, conform Ordonanței nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, *prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.*

În înțelesul aceleiași Ordonanțe, *categorie defavorizată este acea categorie de persoane care fie se află pe o poziție de inegalitate în raport cu majoritatea cetățenilor datorită diferențelor identitare față de majoritate, fie se confruntă cu un comportament de respingere și marginalizare.*

Ordonanța nr. 137/2000 definește de asemenea **hărțuirea** ca fiind *orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie*

¹ REGULAMENTUL (UE) NR. 1303/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului

defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu, care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.

Este important de menționat că practicile discriminatorii pot îmbrăca două forme:

- **Discriminarea directă**, o formă mai gravă și dăunătoare decât cea indirectă, dar, în același timp, mai rară și ușor de identificat, survine atunci când o persoană beneficiază de un tratament diferențiat, mai puțin favorabil, decât alte persoane care au fost, sunt sau ar putea fi într-o situație similară, în baza unor criterii legate de gen, vârstă, naționalitate, rasă, caracteristici sau convingeri personale ;
- **Discriminarea indirectă**, mai frecventă, însă dificil de identificat și combătut, survine atunci când o practică, o prevedere sau un criteriu care aparent se aplică tuturor persoanelor în egală măsură, generează efecte care defavorizează în mod nejustificat anumite persoane în raport altele aflate într-o situație comparabilă, în baza unor criterii legate de gen, vârstă, naționalitate, rasă, caracteristici sau convingeri personale.

O zonă bine definită a nediscriminării este cea referitoare la **accesibilitate**, definită de Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap *ca ansamblul de măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, precum și a mediului informațional și comunicațional conform nevoilor persoanelor cu handicap, factor esențial de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor persoanelor cu handicap în societate.*

În plus, Legea nr. 448/2006 prevede: *clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, taxiurile, vagoanele de transport feroviar pentru călători și persoanele principalelor stații, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, telefoanele publice, mediul informațional și comunicațional vor fi adaptate astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap, iar clădirile de patrimoniu și cele istorice se vor adapta, cu respectarea caracteristicilor arhitectonice.*

Prevederile legale menționate cu privire la accesibilitate se completează de asemenea cu cele ale Reglementării tehnice cuprinzând "Normativ privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051-2012 - Revizuire NP 051/2000" din 12.02.2013, care detaliază condițiile ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea accesibilității clădirilor pentru persoanele cu dizabilități.

Recomandări practice valabile la nivelul tuturor proiectelor

În cadrul proiectelor propuse pentru finanțare, nediscriminarea și egalitatea de șanse sunt importante în toate etapele pe care le implică drumul de la ideea de proiect până la depunerea cererii de finanțare, din faza de implementare, până la încheierea proiectului. Recomandările practice exprimate în cadrul acestei secțiuni, reprezintă un prim set de sugestii privind modul în care aceste principii pot fi luate în considerare în diferite faze ale proiectului, fiind valabile pentru toate proiectele, la nivelul tuturor Axelor Prioritare. În secțiunea următoare, se pot regăsi sugestii suplimentare, specifice fiecărei axe prioritare/acțiuni.

În elaborarea proiectului:

Indiferent de domeniu, un proiect trebuie să fie întotdeauna scris astfel încât să se evite orice fel de discriminare sau impact negativ asupra principiilor EG și ND.

Pe lângă acest aspect, indiferent de domeniu, un proiect bun poate fi foarte ușor un instrument de promovare pozitivă a principiilor EG și ND. Când aplicați pentru oportunitățile de finanțare oferite de program, asigurați-vă că proiectul nu prezintă aspecte discriminatorii, și, în același timp, întrebați-vă dacă ideea Dvs. de proiect poate fi transformată cu ușurință într-un instrument pozitiv, de promovare a principiilor EG și ND:

- Printre **nevoile** pe care doriți să le abordați în cadrul proiectului, puteți identifica aspecte speciale legate de problemele de gen sau de situația unor grupuri specifice de persoane, cum ar fi persoanele cu dizabilități, minoritățile sau oamenii în vârstă?
- Ați verificat dacă ideea Dvs. de proiect ar putea avea un **impact negativ** asupra egalității de gen sau asupra persoanelor aparținând grupurilor expuse riscului de discriminare? Dacă există acest risc, încercați să modificați proiectul astfel încât acest risc să fie eliminat, sau să includeți, în lista de activități, măsuri de atenuare a riscului.
- Pe de altă parte, ați apreciat dacă proiectul poate avea un **impact pozitiv** asupra egalității de gen sau asupra persoanelor expuse riscului de discriminare? Încercați să vă imaginați cum ar putea beneficia de proiectul Dvs. femeile, minoritățile, persoanele cu dizabilități sau persoanele în vârstă, și eventual operați mici ajustări asupra ideii de proiect. Apoi, dacă este cazul, luați în considerare posibilitatea de a ajusta obiectivele proiectului, în scopul de a include această componentă a EG sau ND.
- În scrierea cererii de finanțare, abordați **conținutul referitor la persoane** într-un mod echilibrat și non-discriminatoriu, fără să folosiți stereotipuri² și prejudecăți.³ De exemplu, nu considerați ca fiind implicit genul membrilor grupului țintă sau utilizatorilor (utilizați formula „el/ea”) și nu exprimați opinii generale subiective cu privire la diverse categorii de persoane.
- Chiar dacă proiectul Dvs. nu pare a fi conectat cu principiile egalității de gen și non-discriminării, verificați întotdeauna dacă în domeniul în care proiectul va fi implementat există **reguli speciale cu privire la egalitatea de șanse și nediscriminarea** și asigurați-vă că acestea sunt luate în considerare în mod

² Un **stereotip** reprezintă “o convingere fixă, generalizată, cu privire la un anumit grup sau clasă de persoane.” (Cardwell, 1996)

³ Suspiciune irațională sau ură față de un anumit grup social, de exemplu față de o anumită rasă sau față de susținătorii unei religii

adecvat; în special, aveți în vedere întotdeauna accesibilitatea persoanelor cu dizabilități în toate etapele proiectului și în legătură cu toate rezultatele aferente activităților din proiect;

- La **identificarea partenerului de proiect**, luați în considerare, în cazul în care proiectul dumneavoastră are un impact semnificativ asupra EG și ND, dacă participarea unei instituții / asociații de specialitate ar putea fi utilă.

În implementarea proiectului:

Implementarea unui proiect finanțat este axată în principal pe atingerea obiectivelor sale în perioada de timp prevăzută. O atenție deosebită trebuie oricum acordată evitării oricărui risc de discriminare, și, posibil, abordării pozitive a EG și a grupurilor expuse riscului de discriminare.

Un prim set de recomandări vizează persoanele implicate în mod direct în implementarea proiectului: **echipa de proiect**.

- Acordați atenție **selectării** membrilor echipei de proiect pe baza unor criterii obiective, care să nu includă nicio condiționare discriminatorie, directă sau indirectă.
- Încercați să păstrați o **abordare de gen** echilibrată în construirea echipei de proiect;
- Ori de câte ori este posibil, luați în considerare includerea în echipa de proiect și a unor **persoane aparținând unor grupuri vulnerabile** (de ex., persoane cu dizabilități, persoane aparținând diferitelor etnii sau minorități etc.).
- Asigurați **condiții de muncă** nediscriminatorii pentru toți membrii echipei de proiect în ceea ce privește salariul, fișa postului, distribuția volumului de muncă, distribuția responsabilităților, programul de lucru.
- Asigurați-vă că personalul dedicat proiectului cunoaște, înțelege și respectă **obligațiile legale privind egalitatea de șanse și nediscriminarea**;

O mare parte a implementării proiectului vizează **achiziționarea de servicii, bunuri sau lucrări**. Și în acest caz, trebuie acordată atenție principiului ND.

- Acordați atenție elaborării unor documente de achiziții publice care să respecte principiul **non - discriminării**. Evitați riscul discriminării directe prin introducerea explicită în cuprinsul Caietului de Sarcini, de exemplu, a unei fraze de forma: *Participarea la această procedură de licitație este deschisă în condiții egale tuturor persoanelor fizice și juridice, indiferent de naționalitate, sex, vârstă, religie, origine etnică și orientare sexuală*. De asemenea, asigurați-vă că preveniți discriminarea indirectă prin adoptarea unor criterii de excludere și de selecție care să nu conducă la defavorizarea anumitor ofertanți, ce pot fi puși în situația de nu fi selectați sau chiar excluși pe criterii legate de vârstă, naționalitate, sex sau handicap. Criteriile ar trebui să fie întotdeauna însoțite de specificația "sau echivalent", în scopul de a evita efectele negative ale diferențierii între ofertanți.

Ori de câte ori este posibil, asigurați-vă că evitați următoarele situații de discriminare indirectă:

- descrierea bunurilor / serviciilor / lucrărilor de furnizat într-un mod care să condiționeze furnizarea acestora numai de către o companie locală sau națională;
 - solicitarea ca ofertanții sau personalul lor, să dețină o calificare formală existentă doar în România, fără a accepta echivalențe din alte țări;
 - în contractele de servicii, solicitarea unei calificări privind experti care nu mai este disponibilă, sau care nu a fost disponibilă în trecut, rezultând în discriminarea tinerilor / persoanelor în vârstă.
- Luați în considerare includerea, în documentația aferentă procedurilor de achiziție publică, a unor condiții de implementare a contractelor privind standardele minime de respectare a principiilor egalității de gen și non discriminării, cu privire la propriile politici de personal. De exemplu:
 - garantarea unei ponderi minime a femeilor implicate în implementarea contractului;
 - garantarea implicării în executarea contractului a persoanelor aparținând unor categorii cu risc de discriminare;
 - garantarea aspectelor legate de accesibilitatea persoanelor cu dizabilități, mai mult decât o cere legislația în vigoare;

Aveți în vedere monitorizarea respectării principiilor EG și ND și în timpul perioadei de implementare a contractului, de exemplu prin solicitarea includerii aspectelor prezentate mai sus în raportările periodice ale furnizorilor.

- Dacă obiectul contractului vizează sau are legătură cu aspecte de natură socială, luați în considerare opțiunea de a include în documentația aferentă procedurilor de achiziție publică, posibilitatea ofertantului de a primi un punctaj suplimentar pentru introducerea unor elemente de promovare a EG și ND, cum ar fi, de exemplu:
 - implicarea în echipa de implementare a contractului a unui număr de femei mai mare decât minimul solicitat;
 - propunerea unui număr mai mare de soluții pentru sporirea accesibilității persoanelor cu dizabilități decât minimul solicitat prin intermediul Caietului de Sarcini;
 - utilizarea, pe parcursul implementării contractului, de resurse materiale produse de întreprinderi/asociații care implică persoane expuse riscului de discriminare sau garantează respectul pentru aceste categorii⁴⁵.

⁴ De exemplu, produsele consumabile pot fi achiziționate de la întreprinderi sociale al căror personal este compus în totalitate din persoane cu dizabilități. De asemenea, anumite servicii (de exemplu servicii de pază, de curățenie, servicii de traducere documente) necesare pentru executarea contractului pot fi achiziționate de către furnizor de la ONG-uri sau întreprinderi sociale.

⁵ Această abordare nu va implica însă favorizarea/defavorizarea ofertanților în funcție de prezența/absența scopului lucrativ/caracterului social a activității pe care o desfășoară, asigurându-se accesul egal și nediscriminatoriu al participanților la procedurile de licitație publică.

De asemenea, **activitățile de informare și publicitate** aferente proiectului reprezintă un moment important în care principiile EG și ND ar trebui luate în considerare:

- În funcție de natura / domeniul de aplicare al proiectului, luați în considerare posibilitatea de a include inițiative / activități de informare dedicate diferitelor categorii de grupuri vulnerabile;
- Atunci când produceți materiale de informare (broșuri, videoclipuri promoționale, site-uri web etc.), realizați materiale ușor de citit de către persoanele vârstnice și, atunci când este posibil și în funcție de scopul proiectului, adaptați materialele la nevoile speciale ale unor categorii cum sunt, de pildă, persoanele cu deficiențe de vedere sau de citire.
- Asigurați-vă că spațiile alese pentru desfășurarea tuturor activităților destinate publicului (conferința de lansare, seminarii, întâlniri publice etc.) sunt prevăzute cu facilitățile necesare pentru accesibilitatea persoanelor cu dizabilități (rampe, lifturi, grupuri sanitare etc.).

II. Recomandări practice specifice fiecărei Axe prioritare și priorități de investiții

Recomandări privind Axa prioritară 1 - Protejarea în comun și utilizarea eficientă a valorilor commune și resurselor (Cooperarea în domeniul valorilor commune și resurselor)

- **Prioritatea de investiții 6/b) Investirea în sectorul apelor pentru a îndeplini cerințele acquis-ului de mediu al Uniunii și pentru a satisface nevoile identificate de statele membre, pentru investiții care merg dincolo de aceste cerințe (numai pentru proiectele legate de sistemul de alimentare cu apă)**

În elaborarea proiectului:

- Luați în considerare posibilitatea de a axa proiectul, în mod prioritar, pe zonele în care prezența grupurilor expuse riscului de discriminare este mai mare;

În implementarea proiectului:

- Instalațiile de apă adresate utilizatorilor finali (populația locală) ar trebui să ia în considerare accesibilitatea pentru persoane cu handicap și persoanele în vârstă (de exemplu, în ceea ce privește locația și dimensiunile contoarelor de apă)

- **Prioritatea de investiții 6/c Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural**

În elaborarea proiectului:

- Pentru toate proiectele: luați în considerare posibilitatea de a adresa proiectul, chiar și parțial, turiștilor care aparțin grupurilor expuse riscului de discriminare, cum ar fi persoane în vârstă, persoane cu handicap;
- Pentru toate proiectele: luați în considerare posibilitatea ca proiectul să vizeze, chiar și parțial, promovarea turismului destinat femeilor, de exemplu prin includerea de ghiduri/activități de promovare/ site-uri web/ servicii speciale de informare pentru femeile care călătoresc singure⁶;

În implementarea proiectului:

- În cazul proiectelor de infrastructură care îmbunătățesc accesibilitatea turiștilor la patrimoniul cultural/natural: respectați întocmai cerințele în domeniul construcțiilor cu privire la accesibilitatea persoanelor cu dizabilități la structurile publice⁷ și luați în considerare posibilitatea de a include în proiect, pe lângă aceste cerințe legale, măsuri de sporire a accesibilității, precum:
 - structuri specifice pentru accesibilitatea persoanelor cu deficiențe de vedere;
 - spații de odihnă specifice pentru persoanele în vârstă și pentru persoanele cu dizabilități, în apropierea atracțiilor turistice .
- Pentru proiectele care nu vizează infrastructura (ghiduri, rețele, site-uri web, activități de promovare, formare profesională, măsuri de sensibilizare): toate activitățile/livrabilele ar trebui să abordeze turiștii/utilizatorii fără niciun fel de discriminare, astfel:
 - materialele tipărite și online ar trebui să fie elaborate într-un mod ușor de utilizat, luând în considerare nevoile persoanelor în vârstă și ale persoanelor cu handicap;
 - ghidurile turistice ar trebui să includă informații privind accesibilitatea la atracțiile turistice;
 - toate materialele ar trebui să aibă o abordare bilingvă completă, un nivel egal de dezvoltare și nu ar trebui să existe nicio diferență între calitatea celor două versiuni;

⁶ Exemple de servicii turistice destinate femeilor pot fi regăsite la adresa <http://www.turismo.intoscana.it/site/en/tuscany-for-women/>

⁷ Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, Art. 62 and 63;

⁸ Ordin MDRAP nr. 189 din 12 februarie 2013;

Recomandări privind Axa prioritară 2 - Îmbunătățirea mobilității transfrontaliere durabile și eliminarea blocajelor (Cooperarea în domeniul accesibilității)

- **Prioritatea de investiții 7/b Îmbunătățirea mobilității regionale prin conectarea nodurilor secundare și terțiare la infrastructura RTT, inclusiv nodurile multimodale**

În implementarea proiectului:

- Garantați respectarea standardelor de construcție pentru infrastructurile de transport accesibile persoanelor cu dizabilități (treceri de pietoni, trotuare, rampe etc.)⁹;
- Luați în considerare soluții tehnice specifice suplimentare pentru accesibilitatea persoanelor cu dizabilități la infrastructuri (de ex. zone de odihnă dotate corespunzător, parcări dedicate, treceri de pietoni echipate cu comenzi de ghidare senzorială);

- **Prioritatea de investiții 7/c Dezvoltarea și îmbunătățirea sistemelor de transport ecologice (inclusiv cu un nivel redus de zgomot) și cu emisii reduse de carbon, inclusiv transporturile fluviale interne și maritime, porturile, legăturile multimodale și infrastructura aeroportuară, pentru promovarea mobilității regionale și locale durabile**

În elaborarea proiectului:

- Luați în considerare posibilitatea de a adresa proiectul, chiar și parțial, pasagerilor care aparțin grupurilor expuse riscului de discriminare, precum persoane în vârstă, persoane cu handicap, în vederea creșterii accesibilității acestora la facilitățile de transport transfrontalier (de exemplu, servicii door to door, transport la comandă etc.);
- Luați în considerare posibilitatea de a include activități de sprijin pentru a garanta siguranța tuturor persoanelor în utilizarea facilităților de transport public (sisteme de monitorizare video, alarme la distanță, mesaje SOS etc.)

În implementarea proiectului:

- Garantați respectarea standardelor de accesibilitate a transportului public (inclusiv caracteristicile tehnice ale opririlor și ale mașinilor, semnalele și sistemul de informații) și / sau a infrastructurilor de transport pentru persoanele cu handicap (treceri de pietoni, trotuare, rampe, etc.)¹⁰ ;
- Luați în considerare soluții tehnice specifice suplimentare pentru accesul persoanelor cu dizabilități la transportul public (de ex.

⁹ Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, art. 64 and 65

¹⁰ Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, art. 64 and 65

instrumente de informare, precum informații în timp real accesate de pe dispozitive mobile);

Recomandări privind Axa prioritară 3 - Îmbunătățirea ocupării forței de muncă și promovarea mobilității forței de muncă transfrontaliere (Cooperare în domeniul ocupării forței de muncă)

- **Prioritatea de investiții 8/b Susținerea creșterii eficiente a ocupării forței de muncă prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a strategiei teritoriale pentru zonele specifice, inclusiv conversia regiunilor industriale în declin, îmbunătățirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice**

În elaborarea proiectului:

- Luați în considerare posibilitatea conectării strategiei de dezvoltare locală propusă pentru finanțare cu nevoile specifice la nivel local, ale femeilor și grupurilor expuse riscului de discriminare, precum minorități, tineri și persoane în vârstă, prin alocarea unor secțiuni/captole specifice acestui scop.
- Luați în considerare posibilitatea de a concentra cel puțin o parte din acțiunile aferente strategiei, în direcția dezvoltării antreprenoriatului social sau sprijinirii ocupării forței de muncă /antreprenoriatului în rândul femeilor și grupurilor țintă specifice, expuse riscului de discriminare;

În implementarea proiectului:

- Pentru proiecte de infrastructură: respectați cu strictețe regulile de construcție referitoare la accesibilitatea persoanelor cu handicap în clădiri¹¹ și luați în considerare posibilitatea de a include în proiect măsuri de sporirea a accesibilității dincolo de cerințele minime legale.
- Pentru inițiative de formare: asigurați-vă că selecția participanților se realizează după criterii transparente și nediscriminatorii. Asigurați-vă că locația de formare, materialele, calendarul și metodologia sunt în concordanță cu nevoile fiecărei categorii de participanți și cu principiul accesibilității; de asemenea, luați în considerare indicatorii specifici prezenței în Secțiunea 4 a prezentei broșuri;
- Pentru inițiative de formare: luați în considerare includerea unui modul de curs dedicat respectării principiilor egalității de gen și non-discriminării în mediul de lucru;

¹¹ Ordin MDRAP nr. 189 din 12 februarie 2013

- Pentru inițiative adresate mediului de afaceri: luați în considerare includerea unui canal specific de accesare a serviciilor comune pentru întreprinderile conduse de persoane care au nevoie de asistență specială/însoțitor¹²;

Recomandări privind Axa prioritară 4 - Îmbunătățirea serviciilor de îngrijire a sănătății (Cooperare în domeniul sănătății și prevenției bolilor)

- **Prioritatea de investiții 9/a Investirea în infrastructura medicală și socială, care contribuie la dezvoltarea națională, regională și locală, reducând inegalitățile în ceea ce privește statusul de sănătate, promovând incluziunea socială prin accesul îmbunătățit la serviciile sociale, culturale și recreative și tranziția de la serviciile instituționale la cele comunitare**

În elaborarea proiectului:

- Luați în considerare focalizarea ideii de proiect pe nevoile specifice grupurilor expuse riscului de discriminare ("grupuri defavorizate").

În implementarea proiectului:

- Pentru proiectele care vizează dezvoltarea/ echiparea infrastructurii de sănătate: respectați cu strictețe cerințele de construcție privind accesibilitatea la infrastructura și echipamentele serviciilor de sănătate¹³ și luați în considerare posibilitatea de a include în proiect măsuri de sporirea a accesibilității dincolo de cerințele minime legale.
- Pentru inițiative de schimbare și consolidare a capacităților: asigurați-vă că selecția participanților se desfășoară după criterii transparente și nediscriminatorii. Asigurați-vă că locația de formare, materialele, calendarul și metodologia sunt în concordanță cu nevoile fiecărei categorii de participanți și cu principiul accesibilității;
- Pentru proiectele e-sănătate: asigurați adoptarea integrală a standardelor internaționale pentru accesibilitatea la interfața web, în cazul în care aceasta ar trebui să fie accesibilă populației¹⁴.

¹²Dacă proiectul include construcția de noi clădiri, se va respecta Ordinul MDRAP nr. 189 din 12 februarie 2013

¹³ Ordin MDRAP nr. 189 din 12 februarie 2013

¹⁴ La nivel internațional, Ghidul pentru Accesibilitatea Conținutului Web, pregătit de Consorțiul World Wide Web, (W3C) prezintă standardele pentru accesibilitatea web. La nivel național, Art. 71 din Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, prevede următoarele:

(1) Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile publice au obligația să ia măsuri pentru:
a) accesibilizarea paginilor de internet proprii, în vederea îmbunătățirii accesării documentelor

Recomandări privind Axa prioritară 5 - Îmbunătățirea prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor (Cooperare în domeniul prevenirii riscurilor și gestionării dezastrelor)

- **Prioritatea de investiții 5/b Promovarea investițiilor pentru abordarea riscurilor specifice, asigurarea intervenției în cazul dezastrelor și dezvoltarea unui sistem de gestionare a dezastrelor**

În elaborarea proiectului:

- Luați în considerare concentrarea cel puțin parțială a proiectului, pe nevoile grupurilor aflate în risc de discriminare (în special persoane în vârstă, persoane cu dizabilități);

În implementarea proiectului:

- În cazul proiectelor referitoare la adoptarea normelor și planurilor comune pentru managementul riscurilor: luați în considerare în mod adecvat nevoile și situația în care se află tinerii, persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități;
- În implementarea măsurilor de sensibilizare: luați în considerare acordarea de prioritate măsurilor ce vizează grupurile dezavantajate.

Recomandări privind Axa prioritară 6 - Promovarea cooperării transfrontaliere între instituții și cetățeni (Cooperarea instituțiilor și comunităților)

- **Prioritatea de investiții 11/b Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă prin promovarea cooperării juridice și administrative și a cooperării între cetățeni și instituții**

electronice de către persoanele cu handicap vizual și mintal;

b) utilizarea pictogramelor în toate serviciile publice;

c) adaptarea telefoanelor cu telefax și teletext pentru persoanele cu handicap auditiv.

(2) În achiziția de echipamente și softuri, instituțiile publice vor avea în vedere respectarea criteriului de accesibilitate“

În elaborarea proiectelor:

- Luați în considerare concentrarea cel puțin parțială a proiectului pe nevoile specifice grupurilor expuse riscului de discriminare, în ceea ce privește relația acestora cu administrația publică (cu precădere persoane în vârstă, persoane cu dizabilități, minorități);
- Indiferent care este domeniul administrației publice vizat de proiect, luați în considerare acordarea unei atenții deosebite nevoilor specifice grupurilor expuse riscului de discriminare în raport cu domeniul respectiv.

În implementarea proiectului:

- Pentru inițiative de formare și de consolidare a capacităților: asigurați-vă că selecția participanților se face după criterii transparente și nediscriminatorii. Este necesară, de asemenea, garantarea conformității locației de desfășurare a trainingului, a calendarului și a metodologiei în funcție de nevoile fiecărei categorii de participanți și de principiul accesibilității, prin includerea unor specificații de forma: *Participarea la sesiunile de formare este deschisă în condiții egale tuturor persoanelor din grupul țintă vizat indiferent de naționalitate, sex, vârstă, handicap, religie, origine etnică și orientare sexuală. Accesul persoanelor cu dizabilități în locațiile de desfășurare a activităților va fi asigurat prin facilități specifice (rampe, lifturi, grupuri sanitare etc), în conformitate cu prevederile legislative ale Ordinului MDRAP nr. 189 din 12 februarie 2013.*
- În cazul proiectelor legate de adoptarea unor reguli și planuri comune pentru managementul riscului: luați în considerare nevoile și situația vârstnicilor, tinerilor și persoanelor cu dizabilități;
- În implementarea măsurilor de conștientizare: luați în considerare acordarea de prioritate măsurilor ce vizează grupurile dezavantajate.

III. Legislație românească și internațională privind egalitatea de șanse și nediscriminarea

- Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului
- Regulamentul (UE) nr. 1299/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind dispoziții specifice pentru sprijinul din partea Fondului european de dezvoltare regională pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană
- Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 21.12.1965
- Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW)
- Ordonanța nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare
- Protocolul opțional la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei din 06.10.1999
- Legea nr. 53/2003 - Codul muncii
- Ordonanța de urgență nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii
- Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, în vigoare de la 03.01.2008, Mof I nr. 1 din 03.01.2008
- Carta Socială europeană revizuită din 03.05.1996
- Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați
- Hotărârea nr. 285/2004 privind aplicarea Planului național de acțiune pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați
- Regulamentul de organizare și funcționare al comisiilor județene și a municipiului București în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați din 08.09.2005
- Ordonanța de urgență nr. 61/2008 privind implementarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii
- HG 237-2010 Strategia națională pentru egalitatea de șanse 2010-2012
- Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei naționale în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați (CONES) din 27.11.2013
- Hotărârea nr. 250/2014 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați

- Ordinul nr. 189/2013 pentru aprobarea reglementării tehnice -Normativ privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051-2012 - Revizuire NP 051/2000

IV. Lista indicatorilor privind nediscriminarea și egalitatea de șanse, aplicabili în cadrul Programului de Cooperare Interreg V-A România-Ungaria

<i>AP</i>	<i>Indicator</i>	<i>Unitate de măsură</i>	<i>Responsabil raportare</i>	<i>Nivel de agregare</i>
AP1	Număr de proiecte care: - Sporesc serviciile destinate persoanelor cu dizabilități - Vizează minoritățile	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
AP2	Număr de proiecte care: - Sporesc serviciile destinate persoanelor cu dizabilități - Vizează minoritățile	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
AP 3	Numărul persoanelor incluse în inițiativele legate de dezvoltarea antreprenariatului și ocupare a forței de muncă - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Raportul femei/bărbați în rândul participanților	Procent	Beneficiar	Nivel de proiect

	Numărul persoanelor angajate - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Numărul de persoane calificate - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Numărul persoanelor care își deschid o afacere : - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Numărul de persoane care utilizează infrastructura/facilitățile dezvoltate: - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Număr de proiecte care: - Sporesc serviciile destinate persoanelor cu dizabilități - Vizează minoritățile	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
AP 4	Numărul persoanelor incluse în inițiativele de formare profesională - Femei - Bărbați	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Raportul femei/bărbați în rândul participanților	Procent	Beneficiar	Nivel de proiect
	Numărul de persoane care utilizează infrastructura/facilitățile dezvoltate:	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect

	<ul style="list-style-type: none"> - Femei - Bărbați 			
	Număr de proiecte care: <ul style="list-style-type: none"> - Sporesc serviciile destinate persoanelor cu dizabilități - Vizează minoritățile 	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
AP 5	Număr de proiecte care: <ul style="list-style-type: none"> - Sporesc serviciile destinate persoanelor cu dizabilități - Vizează minoritățile 	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program
AP 6	Numărul persoanelor participante la inițiativele de consolidare a capacităților <ul style="list-style-type: none"> - Femei - Bărbați 	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Raportul femei/bărbați din grupul țintă al proiectului	Procent	Beneficiar	Nivel de proiect
	Numărul de persoane care utilizează infrastructura/facilitățile dezvoltate: <ul style="list-style-type: none"> - Femei - Bărbați 	Persoane	Beneficiar	Nivel de proiect
	Număr de proiecte care: <ul style="list-style-type: none"> - Sporesc serviciile destinate 	Proiecte	Autoritatea de	Nivel de program

	<p>persoanelor cu dizabilități</p> <p>- Vizează minoritățile</p>		monitorizare	
	Tipul instituției care depune proiectul	Proiecte	Autoritatea de monitorizare	Nivel de program

V. Lista autorităților cu atribuții relevante pentru domeniul egalității de șanse, respectiv al discriminării

- Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (<http://www.cncd.org.ro/>)
- Comisia Națională în domeniul Egalității de Șanse între Femei și Bărbați - CONES
- Comisiile Județene în domeniul Egalității de Șanse între Femei și Bărbați - COJES
- Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități (www.mmuncii.ro)
- Agenția Națională pentru Romi (<http://www.anr.gov.ro/>)
- Direcțiile Generale de Asistență Județeană și Protecția Copilului (DGASPC)
- Organizații neguvernamentale - resurse: FDSC (www.fdsc.ro)